

پرۆژهی کۆنفرانسی کەرکوک

وهلامیک بو بلاوکراوهی نوکتۆبهرو زمانکو عزیز و تورکیا

م: نهوزاد حوسین

له ناوچه که دروست دهکات چ له پیتناوی نهوت بیت یان لیدانی ئیران. خهباتی کوردیش ئه گهر بههر شینویهک بوو بیت لهنبوه زیاتری له پیتناوی کهرکوک بووه.. ههروهها ئه گهر شههاری بیت یان نا ئیستا ههریمی کوردستان په رله مان و حکومهتی ههیه و زۆریش له به شههکانی دیکه ی عیراق ئارامتره که واته گه رانه وه باشتهر له نه گه رانه وه. کاک زمانکو ته رحی پیک هینانی شانیهی چه کدار دهکات له گه ره که کان بۆ پاراستنی ئه منیه تی شاره که... ئه م ته رحه خۆی له خۆیدا کاریکی حزبییه نه که جه ماوه ری، چونکه له ولاتیکسی وه کو عیراق ده رکه و ته ووه هه ر ده سته و کۆمه لیک ئه گهر پشتیوانیه کی نه بی ئه نجام یان سه ره که و ته و نه بووه یان تا قاتیکی ئاژاوه گیزیان لی ده رچووه. خۆ ئه گهر مه به ست پیک هینانی ئه نجومه نیکی جه ماوه ری بیت بۆ شاره که، ئه و له و یه ک دو مانگه ی رابردوودا ئه نجومه نیکی زۆر بنکه فراوان، دروست بوو که سه رجه م پیکهاته سیاسی و کۆمه لایه تی و ئه تیکیه که کانیشاری له خۆ گرتووه، ئه ی بۆچی پشتیوانی و ده ست خۆشی لی ناکات؟ یان هه ر باسی ناکات...؟ له شوپینکی دیکه ده لی هه ر که سیک بروای به به رنامه ی کاری ئیمه هه بی ده توانی به ئه ندام له لیژنه ی ئاماده کاری کۆنفرانسیک بۆ کهرکوک... ئه و به رنامه یه ی کاک

سه ره تای ئه و ئاژاوه نانه ویه یه. به داخه وه لی ره و له وئ هه ندی خه لکی شوپینگی به بی ئه وه ی حسابی ورد بۆ قسه و ئامانجه دووره کانی خۆیان بکه ن له هه ندی شوین و له ئه نجامی چه ند گفتوگۆ وه لسه وکه و تیکدا به رنامه و پرۆژه یه کیان ئاماده کردووه که زۆر نزیکه له پرۆژه و به رنامه کانی تورکیا، بلاوکراوه ی (نوکتۆبه ر) له ژماره (167) له (ئۆپتۆبه ر)، به رپرسیاریکی (زمانکو عزیز)، به رپرسیاریکی ترسناک سه رنجی ئه و پیاوه راده کیشی بۆ ناو کیشه کانی کهرکوک، ده لی: (ناسیونالیزی کوردی به رگری له ماده دی 140 ده که ن و بیکه ر هاملتونیش داوای دواخستنی دهکات) ئیوه چی ده لی؟ کاک زمانکو ده لی: من ناسیونالیزی کوردی ئه مریکا به دوو دیوی به ک دراو ده زانم. پاشان ده لی: ئه م داخواییه سه یه ره، باشه کوردستان که سنوری دیاری کراوی نییه و حکومه تی شه ره ی نییه کهرکوک بچیه سه ر کوئی؟. ئه و قسانه بۆ خۆیان کۆمه لای شیکردنه وه هه لده گرن. جاری ئه گهر کورد له گه ل ئه مریکا دوو دیوی یه ک دراو مانای ئه وه یه کورد پشتیکی به هیزی هه یه و دوا رۆژیکی باش چاوه روانیه تی، خۆ ئه گهر مه به ست له وه یه هه ردوولایان مه به ستیانه کهرکوک هه روا بمینتیه وه پیاویه ئه وه هه لیه چونکه ئه مریکا ده یه وئ ده وله تیکسی ئارامژ

به بی ئه وه ی هیچ به لگه یه کی میژوویی یان یاسایی یان سیاسی، یاخوود مه یداننی نیو خه لکی کهرکوکیان پی بی. تورکیا که ئیستا سه ره سخته ترین دوژمنی خه لکی کوردستانه و پیویست به نمونه هینانه وه ناکات له سه ری، یه کیکه له پیتشه وایانی ئه و هه لمه ته ی که دژی جیه جیکردنی ماده دی (140) و گه رانه وه ی کهرکوک بۆ سه ره ههریمی کوردستان له ئارادایه، هه رچه نده ئه و ماده یه له ئاستی داواکارییه کانی کورد نییه، به لام تورکیا جاری به ناوی پاراستنی مافی تورکمانه کانه وه که له هه یچ زه مانیکدا به قه ده ر ئیستا خۆشیان نه بووه، جاری له ترسی پارچه پارچه بوونی عیراق و دروستبوونی ده وله تی کوردی، جاریک به بیانووی دالده دانی ئاواره کانی کوردستانی تورکیا.. هتد قه وانه کۆنه که ی (ته یمرله نگ) و ئه تاتورک لی ده داته وه و باسی هیرشکردنه سه ره کوردستان ده کات. ئه گه رچی حکومه تی تورکیا دلنایه له هیزو توانای خۆی که ناتوانی کاری له و شینویه بکات، ته نها بۆ چه واشه کردنی رای ناوخۆیه، به لام دیسانه وه ده بی ئه و قسه یه به هه ند وه ریکری و حسابی بۆ بکری. خۆ هیچ نه بی ده توانی لایه نی که م له ناو خۆدا کیشه دروست بکات، به بانگه یشتکردنی هه ندی حزب و که سایه تی خۆفروش و به ستن و دروستکردنی چه ند کۆرو کۆبوونه وه یه که له سه ر کهرکوک

پیاوی چه پ و مارکسی و سه دان و هه زاران رۆشنیرو جووتیارو زه حمه تکیشی کوردی له خۆگرتی زه حمه ته به و بریاره ی به عس رازی بیت بۆیه هه موو ئه و هه ولانه شکستیان خواردوو، ده ره ئه نجامه کان گه یشتن به م رۆژگاره ی ئیستا.. نه مانی به عس نه ک ته نها بۆ کورد به لکو بۆ هه موو پیکهاته جیاوازه کانی عیراق ده رگایه کی خیربوو کرایه وه. پیکه پیتانی حکومه تی نوئی عیراق و هه لبژاردنی ده ستور هه نگاویه که به ره و باشتر ئه گهر له هه زاران پوینت یه کیش بیت، کوردیش به پیی توانا شه ق و شه ره که ی خۆی توانی لایه نی که م ماده یه ک بۆ شاری کهرکوک تۆمار بکات و له و ده ستوروه، ئه گه ر جیه جیش بکری. سالی 2007 بریاره ئه و ماده یه جیه جی بکریت و بارودۆخی شاره که ئاسایی بکریته وه و پاشان ریفاندۆمیک بکریت له ناو خه لکی شاره که ده ربیره ی چاره نووسی ئیداریی ئه و شاره، که ئایا پیتان باشه سه ره به ههریمی کوردستان بن یان حکومه تی مه رکه زئ؟. ئه م ماده ی (140) ه حکومه تی تورکیا وه هه ندی ده وله تی ناوچه که و ته نانه ت هه ندی حزب و که و که سایه تی عیراقی و کهرکوکیش سه غله ت کردووه، بۆیه هه موویان که و ته و نه ته په له قازو له ریگه ی چه نده ها کۆرو کۆبوونه وه ی ناشه رعیه وه ده نگی ناره زایی به رز ده که نه وه،

کهرکوک به درێژایی ته مه نی شوپیشی خه لکی کوردستان خالی یه کالایی کهره وه ی نیوان حکومه تی مه رکه زئ و هیزه کوردیه کان بووه، وه کو میژو له دوا ی بنانه وه ی شه ری نیوان عوسمانی و سه فه و ییه کان تورکه کان به ئاره زووی خۆیان که و ته و یزه ی ئه و ناوچانه ی که له ژیر ده سه لاتیاندا بوون، به تاییه تی کهرکوک و ده ورووبه ری، سه دان ناوی تورکییان له شوپیه میژوویی و دیزینه کانی کوردستان نا، چه نده ها مالی تورکیان هینا له سه ر ئه و ریگه بازرگانیه یی که له خانه قین و کفری و کهرکوک و ته له عفه ره وه به ره و تورکیا ده چوو جینشینیان کردن هه تا جۆریک له ئه منیه ت بدهن به و ریگه یه به رای زۆر که س ئه وانه باوانی تورکمانه کانی عیراقن. دوا ی هه ردوو جه نکه جیهانیه که ش چ رژی می پاشی و چ رژی می کۆماری ئه سیی عه ره بی خۆیان تا ودا و هه مان سیاسه تی ره گه ز په رستی عوسمانیه کان یان دووباره کرده وه، تا ئه و سیاسه ته له ماوه ی ده سه لاتی حزبی به عسی گه یشته لوکه ی درنایه تی. هه ندی جار له چوارچیه ی دانووستاندن و گفتوگۆکانی نیوان حکومه ت و شوپیشی خه لکی کوردستان هیلای سوربان به ده ور ناوی کهرکوکدا هینا وه و ته و یانه جاری باسی مه که ن، دیا ره شوپیش که ده بان که له

بیگومان ئه م پیتشهاته سیاسیه تازه ش راسته وخۆ رهنگ دانه وه ی کاریگه ری گه وره ی ده بیست له سه ره باشووری کوردستان، له دوو هه فته ی رابردوودا ئه مریکا سیاسه ته کانی له به رامبه ر ئیراندا توندکرد بۆیه تورکیا هه سته به گۆرنگاری گه وره کردووه که له ناوچه که به ریویه، بۆیه ئه گهر ئه مریکا په لاماری ئیران بدات ده بیست هه لوپستی تورکیا چی بیت، ئایا تورکیا ده توانیت له به رامبه ر ئه م گۆرنگارییه نه دا ده سته وه ستان بیت یاخوود خۆی به لای سیاسه ته کانی ئه مریکادا ساغ ده کاته وه و چونه ناو یه کیتی ئه وروویا مسۆگه ر ده کات، یان خۆی به لای ده وله تانی عه ره بی و ئیسلامیادا ده شکینتیه وه په لاماری باشووری کوردستان ده دات، بۆ وه لای ئه م پرسیا ره ده بیست چاوه روانی دواپیتشه ات و گۆرنگارییه کانی رۆژانسی داها تووبن.

ئه مریکا، چونکه تورکیا ئه مسال دووه لیژاردنی گرنگ به خۆیه وه ده بینی هه لیژاردنی یه که م بۆ سه رۆگایه تی کۆماره که له مانگی ئایاری ئه مسالدا به ریوه ده چی که پارتی عه داله و په ره پیدان به م شینوازه له ناو خۆ ده نگی جه ماوه ر بۆ خۆیان رابکیشتن و (ئهردۆگان) بیته سه ره رۆکی کۆماری داها توتوی دوا ی (سپتره) و هه ره وها هه لیژاردنی په رله مان که له مانگی تشرینی دوومه دا به ریوه ده چی زۆر گرنگ و چاره نوس سازده بیت بۆ ئاینده ی سیاسی تورکیا بۆیه ده بیینن ئه م خۆ سازدان و خۆ ئاماده کردنه ی سوپای تورکیا سه رجه م حزه سیاسیه کان په رهنگ دانه وه ی ئه و نیگه رانی و مه ترسییه ی تورکه کانه له و ستراتیژه نیویه ی ئه مریکا که له عیراق دا بۆ ئاینده په یزه و ده کریت، چونکه تورکه کان ده ترسن ئه گه ر ستراتیژه که ی ئه مریکا شکستی هینا راسته وخۆ ده وله تی کوردی دروست ده بیت.

ئامازه کانی پشت هه ره شه کانی ئه ردۆگان و

پرۆسه ی ریفاندۆم له کهرکوک

باوکی زامیار

(PKK) له سنووری ههریمی باشووری کوردستانه وه په لاماری سوپای تورک ده دن و بانگه وازی جوداخوازی ده که ن، هه ره وها تورکیا به رگری له مافی تورکمانه کانی کهرکوک ده کات و ده سه لاتدارانی باشووری کوردستان مافی تورکمانه کان پیتشیل ده که ن و مه ترسی له ناوچووینیان له سه ره، که چی له ماوه ی (20) سالی حکومرانی به عسیه کاندای بۆ ته نها جاریک تورکه کان به رگریان له مافی تورکمانه کان نه کردووه، هه ره وها ئه ردۆگان هه ره شه ی ئه وه ده کات که نابیت پرۆسه ی ریفاندۆم له مانگی (10) ی (2007) له کهرکوک ئه نجام بدری وه ک ئه وه ی (ئهردۆگان) به خۆی سه ره ک وه زیرانی عیراق بیت، هه ره وها داوا ده کات ته عدیل له ده ستوری هه میشه یی عیراقد بکریت. ئه وه ی پیتشینی ده کریت له ده سپیک سالی تازهی (2007) دا که سالیکی پر له ئالۆگۆرو سه خت و دژوار ده بیت بۆ ده وله تی تورکیا و ههریمی کوردستان و عیراق به تاییه تی ستراتیژه نوییه که ی

(1926) ویستی ئه م کاره به ئه نجام بدات و چاله نه وته کانی شاری موسل و کهرکوک بگرتیه وه سه ره تورکیا که چی ئه نجامی نه دا، هه ره وها جاریکی تر له سه ره ده می (تۆرکۆت ئۆزال) ئه م مه سه له یه دووباره بۆوه و کیشه له نیوان خۆی و سه رۆک ئه رکانی سوپای تورک که (نه جیب تورمتای) بوو له (3-12-1990) سه ره رۆک ئه رکان ده ستی له کارکیشایه وه به هزی ئه وه ی که هیچ نه خشه و پیلانیک پیتشتر ئاماده نه کراوه بۆ سوپا بۆ ئه نجام دانی هیرش کردنه سه ره باشووری کوردستان، ئایا ئه و سوپایه بمینتیه وه یان دوا ی ئه نجامدانی کاره که ی بکشیتیه وه. که واته ئیستا دیسان به هامان ئاوازی کۆن ئه م مه سه له یه هاته وه ناو مه یدان که سوپای تورک به (240) هه زار سه ربازه وه له سنووری (سلۆپی - شرناخ) کۆکراوه ته وه له حاله تی ئاماده باشیدان بۆ په لامار دان بۆ سه ره گه ریلکانی په که که له چیای قه ندیل و داگیرکردنی شاری کهرکوک. پاساوه کانی تورکه کان بۆ ئه م ده ستیوه ردا نه یه که گه ریلکانی

که ئه مه یه که م جارو دوا جاریشیان نابیت. بۆیه ئه م مه سه له یه چه ندین جاره دووباره بۆته وه، له دوا ی راپه رینه که ی به هاری (1991) دا چه ندین جار سوپای تورکیا سنوری ههریمی کوردستانی به زاندووه دواتریش گه راونه ته وه سنووری ولاته که ی خۆیان، بۆیه لی ره دا پرسیا ریک سه ره هه لده دات بۆچی له دوا ی رووخانی رژی می به عسه وه ئه م یه که مین جاره تورکه کان به ئه رته ش و حزبی ده سه لات داره وه ها وراو یه ک ده نگن له سه ره په لاماردانی باشووری کوردستان؟ هه ره وها ئه و ده ست تیوه ردان و په لاماردانه به راشکا وانه و ئاشکرا راده گه یه تن و له و کۆبوونه وه داخراوه ی رۆژی چوارشه ممه ی رابردوودا هه موو بریارو راسپارده کان به نه یینی مانه وه و بریار درا تا ده سالی داها توو هه موو پیتشیاره کان ئاشکرا نه کرین. مه سه له ی به زاندنی سنووری باشووری کوردستان هه رله کاتی که مال ئه تاتورکه وه تائیتستا له خه ون و خه یالی تورکه کان ماوه ته وه، بۆیه ئه تاتورک به خۆی له سالی

ئه مه یه که مین جارنیه ئه رته ش و حکومه تی تورکیا هه ره شه له به کارهینانی هیزو په لامارده که ن بۆ سه ره ههریمی کوردستان، له ماوه ی سی مانگی رابردوو سی کۆنگره ی یه ک له دوا ی یه ک له تورکیا ئه نجام درا. له م سی کۆنگره دا جگه له نه ته وه ی کورد له باشووری کوردستان سه رجه م نه ته وه کانی دیکه ی عیراق به شه داریان تیدا کرد. کومانی تیدانیه ئه م کۆبوونه وانه ته نها له دژی گه لی کوردی دۆزه که ی دابوو، ئه م بانگه وازه ی که له لایه ن سوپای تورکیا ره جبه ته یب ئه ردۆگان سه ره ک وه زیرانه وه کرا بۆ ریگرتن له نه نجامدانی راپرسی کیشه ی کهرکوک و یه کالای کردنه وه ی گه رانه وه ی شاری کهرکوک بۆ سه ره ههریمی کوردستان و هیرش کردنه سه ر بنکه و باره گای گه ریلکانی (P.K.K) ریگرتن له دروست بوونی ده وله تی سه ره خۆی کوردی، ئه م خۆکیف کردنه وه ی تورکه کان و هاشه و هوشه ی له میدیاکاندا ده ستیان داوه تی بۆ به کارهینانی هیزو په لاماردان بۆ سه ره ههریمی کوردستان